

Medaliile domnitorilor români din colecția Muzeului Județean Vâlcea

Tiberiu Aniniș
tiberiuaninis@yahoo.com

În cadrul colecției de medalii, plachete și decorații a Muzeului Județean Vâlcea un loc important îl ocupă medaliile cu tematică istorică. O parte însemnată dintre acestea sunt cele dedicate unor domnitori cu merite deosebite în istoria țărilor române.

O inițiativă meritorie a Societății Numismatice Române, înființată în 1903, a fost și aceea de a bate în anii 1904 și 1905 mai multe medalii cu efigiile domnitorilor Moldovei și ai Țării Românești pentru ca astfel, să facă să fie cunoscute figurile și faptele acelor care au condus destinele celor două principate până la unirea lor într-o singură țară. În total au fost bătute 11 medalii pentru domnitorii Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Radu cel Mare, Bogdan al III-lea, Neagoe Basarab, Petru Șchiopul, Mihai Viteazul, Matei Basarab, Vasile Lupu, Șerban Cantacuzino¹.

Din această serie în colecția muzeului nostru se găsesc medaliile dedicate voievozilor Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Vasile Lupu.

Una dintre marile personalități ale românilor, care s-a remarcat în lupta pentru independență, a fost Ștefan cel Mare. Faptele lui, consemnate de cronicarii timpului, apreciate de contemporani, prețuite de urmași, sunt oglindite și în memoria metalului.

La 2 iulie 1904, împlinindu-se 400 de ani de la moartea acestuia și avându-se în vedere rolul important pe care l-a avut în istoria țării acest viteaz și înțelept voievod, s-a luat inițiativa de a se memora în mod special acest eveniment.

Astfel, la București, în afară de conferințele ținute în diferite săli de spectacole și școli, s-a organizat și o impresionantă defilare pe străzile principale ale capitalei.

Pentru a immortaliza acest moment aniversar, Societatea Numismatică Română a bătut o medalie comemorativă, care a fost executată de firma Mayer și Franz Wilhelm la Stuttgart (M.&W.St.), după macheta profesorului Celesti-Fabio de la Școala de Bele-Arte din Iași². Confectionată din bronz, cu un diametru de 50 mm, medalia are pe avers bustul domnitorului, fără barbă, așa cum ne este cunoscut între vârstele de 45 și 50 de ani. Pe cap poartă coroana domnească împodobită cu pietre scumpe, iar părul se revarsă în plete buclate pe spate și umeri. Deasupra capului se află inscripția semicirculară: STEFAN CEL MARE ȘI SFANT 1457-1504 (fig. 1a).

Reversul medaliei are în partea superioară, într-un cerc, pecetea domnitorului și capul de bour pe un blazon cu ornamentații. Deasupra peceții și dedesubt, pe cinci rânduri, este inscripționată următoarea legendă: MARELVI STREMOȘ STEFAN-VODA LA IMPLINIREA DE 400 DE ANI DE LA SAVARȘIREA LVI DIN VIATA CA SEMN AL RECUNOSTINȚEI NEAMULUI SEV 1504-1904. Pe marginea de jos, cu litere majuscule de dimensiuni mici, este trecut emitentul: SVB PRIVEGHEREA SOC. NVMISMATICE ROMANE (fig. 1b).

¹ George Buzdugan, Gheorghe Niculiță, *Medalii și plachete românești. Memoria metalului*, Editura Științifică, București, 1971, pp. 94-99.

² *Ibidem*, p. 93

Tot cu această ocazie s-a mai bătut o serie de medalii populare de diferite dimensiuni, majoritatea cu toartă, care se regăsesc parțial și în colecția muzeului.

Astfel, prima dintre ele reprezintă pe avers efigia cu bustul domnitorului purtând coroana deschisă, cu inscripția circulară, într-un cerc cu perle: ȘTEFAN CEL MARE SI SFÎNT DOMN AL ȚERII MOLDOVEI (fig. 2a).

Pe revers, sub milesimii 1504-1904, pe un hrisov desfășurat este gravată legenda pe opt rânduri: ÎN AMINTIREA MAREȚELOR FAPTE ALE INTELEPTULUI SI PVRVREA BIRVITORVLVI DOMN APĂRĂTORVL NEMVLVI ȘI AL CRESTINĂȚĂȚII ROMÂNIMEA RECVNOSCĂTORE (fig. 2b).

Medalia cu toartă, bătută din bronz cu diametrul de 30 mm, a fost modelată de Radivon și Carniol.

Cea de a doua medalie are pe avers bustul voievodului, cu legenda circulară ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT DOMNUL MOLDOVEI.1457-1504 (fig. 3a), iar pe revers macheta bisericii din Borzești cu inscripția: SERBATORIREA CENTENARULUI AL 4-LEA LA BORZESCI.1904 (fig. 3b).

Medalia este confecționată din metal aurit și are diametrul de 25 mm.

A treia medalie prezintă pe avers bustul domnitorului privind în față, iar pe margine, într-un cerc perlat, sunt gravate cuvintele: ȘTEFAN CEL MARE (fig.4a).

Pe revers, într-un cerc central, se află stema Moldovei. În spațiul dintre cerc și marginea medaliei, marcat printr-o bordură cu perle, este inscripționată legenda circulară: 400 ANI DE LA MOARTEA LUI ȘTEFAN CEL MARE 1457 1504 1904 (fig. 4b).

Bătută din bronz, cu diametrul de 25 mm, medalia a fost modelată după macheta gravorului C. Balamberger.

Cea de a patra medalie cu toartă a fost dedicată lui Ștefan cel Mare de Clubul Român din Viena. Confecționată din bronz, cu diametrul de 25 mm, are pe avers efigia cu bustul domnitorului și legenda circulară: UNITI SUNTEMU IN CUGETU, UNITI IN DUMNEDIEU (fig. 5a).

Reversul prezintă inscripția pe șase rânduri: IN MEMORIA LUI STEFANU CELU MARE, iar pe margine inscripția circulară: CLUBUL ROMÂN VIENA . PUTNA 2\15 JULIU 1904 (fig. 5b).

În urma celor opt ani de domnie numele lui Mihai Viteazul a rămas încrustat cu litere adânci în istoria patriei. În ciuda efortului nereușit de a menține unite cele trei principate, lupta lui Mihai n-a rămas fără urmări.

De la acest mare conducător al românilor, adversar neînfricat al otomanilor, care a fost domn al Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei, ne-au rămas ca amintire atât medaliile bătute în timpul vieții, cât și cele de mai târziu care au comemorat pe cel care a adus o contribuție hotărâtoare la trezirea conștiinței naționale, precum și la aspirația spre unitatea națională, înfăptuită pe deplin la 1 decembrie 1918.

În anul 1905, Societatea Numismatică Română comandă la Stuttgart o medalie dedicată lui Mihai Viteazul. Această medalie înfățișează pe avers bustul lui Mihai-vodă cu mantie cu guler de blană, căciula înclinată spre dreapta, cu penaj și agrafă în partea stângă. În partea superioară a medaliei este gravată legenda semicirculară: MIHAI VODĂ VITEAZUL 1593-1601 (fig. 5a).

Pe revers, în partea superioară este gravată o pecete, așezată pe un hrisov, înfățișând stemele reunite ale Țării Românești, Moldovei și Transilvaniei.

Sus, vulturul cu crucea în cioc, soarele la stânga, luna la dreapta (stema Țării Românești), având la bază pe un ștraif textul slavon care se traduce prin: „și rugă și dragoste” (lui Dumnezeu).

Mai jos, un scut pe care este aplicat capul de bour cu o stea între coarne, având alături o rozetă în partea stângă și semiluna în partea dreaptă (stema Moldovei). Scutul este susținut de sfinții Constantin și Elena, care au între ei, mai jos, doi lei care țin o spadă dreaptă, așezată pe șapte vârfuri de munți (stema Transilvaniei). Pe marginea sigiliului, inscripția în limba slavonă, care se traduce prin: „+Io Mihail voievod al Țării Românești, al Ardealului și al Moldovei”³. În partea de sus a medaliei, în semicerc și continuată pe cinci rânduri, legenda: EROVLUI CREȘTINATAȚEI, LVI MIHAI VODA VITEAZVL DOMNVL TEREI ROMANESTI, ARDEALVLVI ȘI MOLDOVEI IN SEMN DE RECVNOSTINȚA 1601-1901. În partea de jos, cu litere majuscule de dimensiuni reduse, este menționat emitentul: SOC. NVMISMATICA ROMANA 1905 (fig. 5b).

Medalia este bătută în bronz, cu diametrul de 50 mm, după macheta lui Wilhelm Mayer.

Din același an datează și varianta populară a medaliei descrise mai sus. Aversul, într-un cerc cu perle, are aceeași reprezentare (fig. 6a), iar pe revers, în partea de sus, într-un cerc perlat, inscripția pe trei rânduri, continuată în semicerc sub două ramuri de laur și de stejar: DOMNVLVI TVTVLOR ROMÂNILOR ROMÂNIMEA RECVNOSCĂTOARE (fig. 6b).

Medalia cu toartă, din bronz cu diametrul de 30 mm, a fost modelată de gravorii Radivon și Carniol.

O altă medalie din seria bătută de Societatea Numismatică Română este cea dedicată domnitorului moldovean Vasile Lupu.

Pe avers este reprezentat chipul domnitorului cu privirea în față, purtând căciula cu penaj și îmbrăcăminte de ceremonie, iar în cerc, inscripția: VASILE LUPU DOMNUL MOLDOVEI 1634-1653 (fig. 7a).

Reversul medaliei are în centru, într-un cerc de perle, pecetea oficială a Moldovei, purtând legenda cu numele domnitorului în limba slavonă, iar pe marginea medaliei o a doua legendă cu înfăptuirile domniei: PRAVILE . BISERICILE. TREI IERARHI . GOLIA . STELEA . ACADEMIA VASILIANĂ . TIPOGRAFIA MITROPOLIEI (fig. 7b).

Medalia, cu diametrul de 50 mm, a fost bătută în bronz, la Stuttgart, în anul 1907.

Prezentarea celor șapte medalii dedicate domnitorilor români scoate în evidență atât diversitatea și bogăția cât și realizarea artistică a acestora.

Résumé

L’auteur présente sept médailles de la collection du Musée „Aurelian Sacerdoțeanu” de Rm. Vâlcea consacrées aux voïvodes Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul et Vasile Lupu.

³ Maria Dogaru, *Aspirația poporului român spre unitate și independență oglindită în simbol. Album heraldic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 35

Medalie 1a

Medalie 1b

Medalie 2a

Medalie 2b

Medalie 3a

Medalie 3b

Medalie 4a

Medalie 4b

Medalie 5a

Medalie 5b

Medalie 6a

Medalie 6b

Medalie 7a

Medalie 7b

Medalie 8a

Medalie 8b